

Політична культура та ідеологія

УДК 070:343.8:316.77

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20556778>

Методи журналістського розслідування у висвітленні соціально-правових проблем

Людмила Риженко,

доцент кафедри журналістики
та мовної комунікації НУБІП України
<https://orcid.org/0000-0002-5077-0746>

Владислав Михайленко,

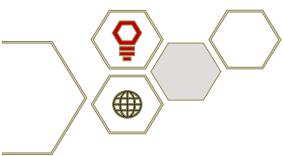
к.філол.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0001-9645-9307>

Володимир Малінін,

старший викладач кафедри журналістики
та мовної комунікації НУБІП України
<https://orcid.org/0009-0008-3688-131X>

Прийнято: 18.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: У статті досліджуються сучасні методи журналістського розслідування у висвітленні соціально-правових проблем на прикладі журналістських матеріалів Володимира Малініна. Актуальність теми зумовлена посиленням ролі розслідувальної журналістики у системі суспільного контролю, а також необхідністю вивчення особливостей висвітлення проблем кримінально-

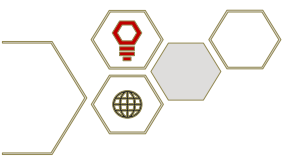
виконавчої системи, соціальної маргіналізації та дотримання прав людини у сучасному українському медіапросторі.

У роботі проаналізовано теоретичні підходи до визначення журналістського розслідування як специфічного жанру аналітичної журналістики. Встановлено, що сучасне журналістське розслідування має міждисциплінарний характер та поєднує методи журналістики, соціології, права й комунікаційних досліджень. Особливу увагу приділено функції суспільного контролю, яку виконує розслідувальна журналістика в демократичному суспільстві.

Наголошено, що комплексне використання методів документального аналізу, інтерв'ювання, журналістського спостереження, репортажу, порівняльного аналізу, соціальної критика та персоналізації проблеми дозволяє журналісту не лише фіксувати факти, а й аналізувати соціальні причини та наслідки суспільних явищ.

Установлено, що у матеріалах В. Малініна «Засуджені до довічного ув'язнення мріють вийти на свободу» та «Діти підземелля» журналіст поєднує правовий аналіз із соціальним дослідженням, активно використовує репортажні елементи та гуманістичний підхід до висвітлення проблем кримінально-виконавчої системи, соціальної нерівності та маргіналізації населення. З'ясовано, що журналістські розслідування автора виходять за межі традиційної кримінальної тематики та набувають виразного соціологічного й суспільно-критичного характеру.

У результаті дослідження встановлено, що журналістські матеріали В. Малініна є показовим прикладом сучасної української аналітичної журналістики, у якій поєднуються документальна точність, соціальна критика та гуманістичний підхід до інтерпретації суспільних процесів. Визначено, що розслідувальна журналістика у сучасному медіапросторі виконує не лише інформаційну функцію, а й виступає інструментом суспільного контролю та формування громадянської свідомості.

Ключові слова: журналістське розслідування, аналітична журналістика, соціально-правові проблеми, медіаконтроль, документальний аналіз, соціальна критика, гуманістична журналістика, пенітенціарна система, журналістські методи.

Journalistic investigation methods in covering socio-legal issues: a case study of Volodymyr Malinin

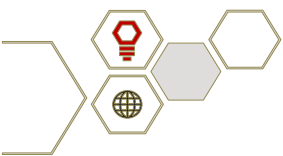
**Lyudmyla Ryzhenko,
Vladyslav Mykhailenko,
Volodymyr Malinin,**

Abstract: The article examines modern methods of journalistic investigation in addressing socio-legal issues, based on the journalistic materials of Volodymyr Malinin. The relevance of the topic is determined by the growing role of investigative journalism within the system of public oversight, as well as the need to study how issues of the penal system, social marginalization, and the observance of human rights are covered in the contemporary Ukrainian media landscape.

The study analyzes theoretical approaches to defining journalistic investigation as a specific genre of analytical journalism. It is established that modern investigative journalism is interdisciplinary in nature and combines methods from journalism, sociology, law, and communication studies. Special attention is given to the function of public oversight performed by investigative journalism in a democratic society.

It is emphasized that the integrated use of documentary analysis, interviewing, journalistic observation, reporting, comparative analysis, social critique, and the personalization of issues enables journalists not only to record facts but also to analyze the social causes and consequences of societal phenomena.

It is established that in V. Malinin's materials "Sentenced to Life Imprisonment Dream of Freedom" and "Children of the Underground," the journalist combines legal

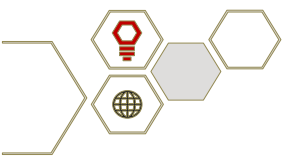
analysis with social research, actively uses reportage elements, and applies a humanistic approach to covering issues of the penal system, social inequality, and population marginalization. It is found that the author's investigative journalism extends beyond traditional criminal topics and acquires a distinct sociological and socio-critical character.

As a result of the study, it is concluded that V. Malinin's journalistic materials are a representative example of contemporary Ukrainian analytical journalism, in which documentary accuracy, social criticism, and a humanistic approach to interpreting social processes are combined. It is determined that investigative journalism in the modern media environment performs not only an informational function but also serves as a tool of public oversight and the formation of civic awareness.

Keywords: investigative journalism, analytical journalism, social and legal issues, media control, documentary analysis, social criticism, humanistic journalism, penitentiary system, journalistic method

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні журналістське розслідування залишається одним із першорядних інструментів громадського контролю. Саме розслідувальна журналістика допомагає привертати увагу до порушень прав людини, проблем у роботі державних інституцій, корупції та соціальної несправедливості. Особливого значення вона набуває тепер, коли інформаційний простір швидко змінюється під впливом цифрових технологій, соціальних мереж та відкритих онлайн-ресурсів, а традиційні журналістські методи дедалі частіше поєднуються з використанням цифрових інструментів, відкритих баз даних, OSINT-технологій та мультимедійних форматів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сучасних методів журналістського розслідування в умовах цифровізації медіапростору останніми роками стала одним із найбільш актуальних напрямів досліджень у

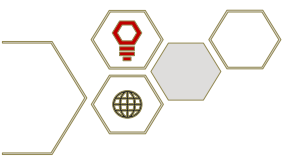

галузі журналістики та соціальних комунікацій. Особливу увагу науковці приділяють трансформації журналістських практик під впливом цифрових технологій, розвитку OSINT-методів, мультимедійності та нових підходів до перевірки інформації.

В. Владимиров у праці «Теорія і методика журналістської творчості» [2] розглядає журналістське розслідування як складний синтетичний жанр, у якому поєднуються елементи аналітичної статті, репортажу, інтерв'ю та документального аналізу. Науковець підкреслює, що визначальною рисою розслідування є самостійний пошук суспільно важливої інформації, її перевірка та глибоке осмислення журналістом. Подібної думки дотримується й Микола Тимошик. У своїй «Жанри журналістики як науково-практична проблема: до провокації фахової полеміки теоретиків і практиків ЗМІ» дослідник звертає увагу на те, що сучасні журналістські жанри дедалі частіше набувають синтетичного характеру, поєднуючи риси аналітики, репортажу, інтерв'ю та документального дослідження, і, на думку науковця, журналістське розслідування є одним із найбільш показових прикладів такого жанрового синтезу. [10].

Практичний бік роботи журналіста-розслідувача детально висвітлено у навчальному посібнику «Журналістське розслідування» за редакцією О. Хоменка, адресованому початківцям[4]. Автори видання приділяють увагу основним методам збору інформації — інтерв'юванню, журналістському спостереженню, роботі з документами та відкритими джерелами. Особливо акцентується на важливості фактчекінгу та достовірності інформації. У посібнику журналістське розслідування визначається як жанр, що поєднує аналітичність, документальність і репортажну подачу матеріалу.

Суспільну роль журналістських розслідувань підкреслено І. Хоменком у студії «Функціональність журналістського розслідування в українському медійному просторі: погляд практика» [11]. Автор слушно зауважує, що розслідування є важливим механізмом громадського контролю, здатним привертати увагу до актуальних соціальних проблем і стимулювати суспільну

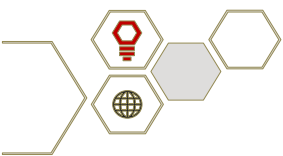
дискусію. При цьому, наголошує дослідник, що ефективність таких матеріалів залежить не лише від професійного рівня журналіста, а й від готовності аудиторії сприймати викривальний контент та реагувати на нього.

Г. Старкова та К. Яресько у праці «Розслідувальна журналістика в Україні та її впливи» аргументовано доводять, що сучасні розслідування вже давно вийшли за межі простого інформування: сьогодні цей жанр поєднує аналітичний підхід, документальну аргументацію та соціальну проблематику, завдяки чому журналістські розслідування здатні викликати суспільний резонанс, впливати на громадську думку та актуалізувати важливі проблеми сучасності[9].

Серед новітніх українських досліджень варто виокремити працю Л. Василик «Трансформація розслідувальної журналістики в умовах цифрового медіасередовища» [1], у якій йдеться про зміни, що зазнає сучасне журналістське розслідування під впливом цифрових технологій. Авторка зауважує, що журналісти дедалі активніше використовують OSINT-розвідку, GeoINT, цифрову верифікацію та інструменти штучного інтелекту для збору й аналізу інформації, а також виокремлює проблему достовірності цифрових джерел і сучасних підходів до перевірки інформації в умовах інформаційного протистояння.

У зарубіжному науковому середовищі проблематика журналістського розслідування також залишається затребуваною. Однією з найбільш відомих праць є книга М. Хантера «Story-Based Inquiry: A Manual for Investigative Journalists», підготовлена за підтримки ЮНЕСКО, де розглянуто журналістське розслідування як системний процес збору, перевірки та аналізу інформації, зокрема – роботу з документами, джерелами інформації та методам фактчекінгу[16].

Вагомий внесок у дослідження журналістського розслідування зробив британський науковець Г. де Бург. Вчений у праці «Investigative Journalism» розглядає розслідування як складний журналістський жанр, у якому поєднуються аналітична журналістика, документальний репортаж і соціальна

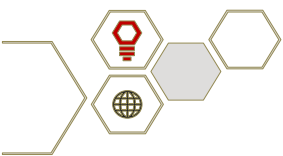

критика. На думку автора, якісне журналістське розслідування неможливе без глибокого аналізу фактів, незалежності журналіста та орієнтації на суспільний інтерес [15]. Погляди де Бурга багато в чому перегукуються з позиціями українських дослідників — зокрема В. Владимірова та М. Тимошика, які також наголошують на синтетичній природі журналістського розслідування та поєднанні в ньому аналітичних, документальних і репортажних елементів.

Проблему професійних стандартів розслідувальної журналістики порушує Д. Рендалл у книзі «The Universal Journalist». Дослідник підкреслює, що головним завданням журналіста-розслідувача є пошук прихованої або замовчуваної інформації, яка становить суспільний інтерес. Особливу увагу автор приділяє точності фактів, перевірці джерел та дотриманню професійної етики, адже саме ці принципи формують довіру аудиторії до журналістського тексту[18].

Детально проаналізовано практичні методи журналістського розслідування, зокрема – особливості роботи з документами, державними реєстрами, інтерв'юванням та перевіркою інформації, у розвідці Ш. Коронел «Digging Deeper: A Guide for Investigative Journalists». Авторка переконана, що ефективне журналістське розслідування має ґрунтуватися на доказовості, системності та ретельному аналізі фактів, оскільки саме це забезпечує достовірність і суспільну цінність розслідувального матеріалу [14].

Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, проблема використання методів журналістського розслідування у висвітленні соціально-правових проблем в українських медіа потребує подальшого вивчення. Наприклад, недостатньо дослідженими залишаються практичні аспекти роботи журналіста-розслідувача, жанрова специфіка розслідувальних матеріалів та особливості поєднання аналітичних, документальних і репортажних елементів у текстах, присвячених правовій та соціальній проблематиці. Особливий науковий інтерес становить аналіз журналістських практик, спрямованих на осмислення

актуальних проблем українського суспільства, зокрема - соціально-правових аспектів життя людей.

Метою статті є аналіз методів журналістського розслідування у висвітленні соціально-правових проблем.

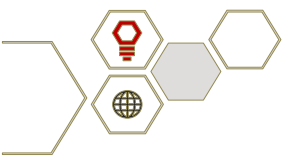
Матеріалом дослідження стали журналістські публікації журналіста В. Малініна «Діти підземелля»[7] та «Засуджені до довічного ув'язнення мріють вийти на свободу»[8], присвячені соціально-правовим проблемам українського суспільства.

У процесі дослідження використано такі **методи**: метод контент-аналізу — для вивчення змісту журналістських матеріалів; метод кейс-стаді — для аналізу конкретних журналістських розслідувань; порівняльний метод — для зіставлення різних журналістських підходів; дискурс-аналіз — для дослідження способів висвітлення соціально-правових проблем; метод узагальнення — для формулювання висновків щодо особливостей журналістської практики В. Малініна.

Виклад основного матеріалу: У науковій літературі існує кілька підходів до визначення поняття журналістського розслідування, які акцентують увагу на його аналітичній, контрольній та суспільно значущій функціях.

Зокрема, В. Здоровега визначає журналістське розслідування як форму журналістської діяльності, спрямовану на «виявлення прихованих фактів, причин і механізмів суспільних явищ шляхом самостійного збору, перевірки та аналізу інформації [5]». Науковець підкреслює, що головною особливістю розслідування є глибокий аналіз проблеми та прагнення журналіста вийти за межі поверхового інформування аудиторії.

Крізь призму концепції «наглядової журналістики» досліджуваний жанр пропонує розглядати М. Шадсон, який зазначає, що розслідувальна журналістика виконує функцію суспільного нагляду за діяльністю влади та забезпечує прозорість демократичних інституцій [20]. На його думку,

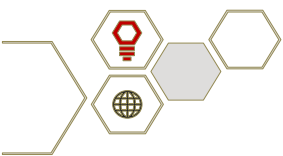
журналістське розслідування є механізмом підзвітності державних структур перед суспільством.

Г. де Бург та П.Лашмар наголошують на самостійній роботі журналіста та суспільній значущості отриманої інформації. А тому, з їхнього погляду, журналістське розслідування – це систематичний процес збору інформації, який спрямований на виявлення фактів, прихованих від суспільства навмисно або через недосконалість функціонування державних і соціальних інституцій [15].

Як можна побачити, більшість наукових визначень журналістського розслідування акцентують увагу на кількох ключових ознаках: самостійному пошуку інформації, глибокому аналізу фактів, викритті прихованих соціальних проблем та реалізації функції суспільного контролю [3]. У своїй роботі спираємося на таку позицію вчених: журналістське розслідування є особливим видом аналітичної журналістики, у якому поєднуються документальний аналіз, інтерв'ювання, спостереження та елементи соціального дослідження. При цьому, основною метою розслідування є не лише викриття проблеми, а й пояснення її причин та суспільних наслідків.

Водночас сучасні дослідники журналістики дедалі частіше акцентують увагу на міждисциплінарному характері журналістського розслідування. У межах нашого дослідження також дотримуємося позиції, що цей жанр поєднує елементи соціології, політології, права, психології та комунікаційних студій. Такий підхід зумовлює вихід журналістського розслідування за межі простого інформування та надає йому ознак соціального дослідження. Відповідно журналіст у цьому випадку виступає не лише як комунікатор, а і як дослідник суспільних процесів[6].

Так, «розслідувальна журналістика зазвичай викриває явища, які приховуються навмисно особами, наділеними владою, або випадково — за хаотичним масивом фактів та обставин» [15]. У цьому твердженні підкреслюється дослідницький характер журналістської роботи та необхідність

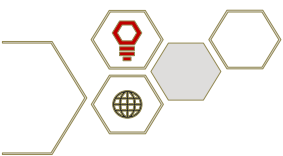
глибокого аналізу соціальних процесів, що виходить за межі традиційного інформування аудиторії.

Серед основних методів журналістського розслідування сьогодні виокремлюють документальний аналіз, інтерв'ювання, спостереження, роботу з відкритими джерелами інформації, порівняльний аналіз та метод соціальної критики. Кожен із цих методів, виконуючи окрему функцію у процесі підготовки розслідування, дозволяє журналісту сформувавши комплексне бачення суспільної проблеми[18].

Одним із базових методів є документальний аналіз, який передбачає роботу журналіста з офіційними документами, судовими матеріалами, законодавчими актами, архівами, статистичними даними та іншими письмовими джерелами інформації. Саме документальна база забезпечує фактологічну достовірність журналістського розслідування та дозволяє підтвердити або спростувати певні суспільні факти. У сучасній розслідувальній журналістиці особливого значення набуває також аналіз відкритих державних реєстрів, електронних декларацій, судових рішень та цифрових баз даних.

Не менш значущим методом є інтерв'ювання. Через спілкування з учасниками подій, експертами, очевидцями або представниками державних інституцій журналіст отримує додаткові свідчення та формує багатосторонній погляд на проблему. Інтерв'ю у журналістському розслідуванні виконує не лише інформаційну, а й психологічну функцію, оскільки дозволяє передати емоційний стан героїв, їхні переживання та індивідуальне бачення ситуації.

Суттєву роль відіграє і метод журналістського спостереження. Він дає можливість безпосередньо фіксувати особливості середовища, поведінку людей, соціальні умови та деталі, які неможливо повною мірою відтворити лише за допомогою документів. Саме спостереження часто формує ефект присутності та підсилює переконливість журналістського матеріалу. У посібнику «Investigative Journalism» зазначається, що журналістське розслідування починається з гіпотези, а далі журналіст «збирає масив доказів, працює з документами та

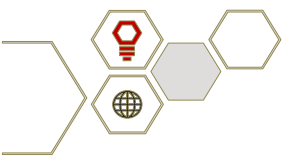

проводить інтерв'ю, які іноді нагадують допит» [15]. Автори посібника наголошують, що стандарти перевірки фактів у журналістиці мають бути максимально наближені до принципів доказовості, характерних для судової практики.

У сучасних медіа дедалі більшого значення набуває робота з відкритими джерелами інформації (OSINT). Використання цифрових ресурсів, соціальних мереж, електронних реєстрів, супутникових знімків та онлайн-баз даних дозволяє журналістам перевіряти інформацію, встановлювати взаємозв'язки між подіями та виявляти приховані факти. Дослідниця М. Салазар у роботі «Data-driven journalism: Visualizing the lie versus revealing the truth» стверджує, що самі по собі дані не гарантують правдивості журналістського матеріалу. Ми цілком поділяємо позицію авторки, що «без підтвердження даних немає ані історії, ані журналістики» [19], а саме тому журналіст повинен перевіряти цифрову інформацію через реальний соціальний контекст та зіставляти її з фактами «на місці».

Порівняльний аналіз належить до основних методів журналістського розслідування. Його сутність полягає у співставленні різних інформаційних джерел, офіційних заяв із реальним станом справ, а також національних практик із міжнародними стандартами. Це дає змогу журналісту виявляти суперечності, маніпулятивні елементи або системні недоліки у функціонуванні окремих інституцій.

Окреме місце посідає метод соціальної критики. Його використання дозволяє журналісту виходити за межі простого опису фактів та аналізувати соціальні причини проблеми, роль держави, рівень соціальної нерівності чи недоліки функціонування суспільних інститутів. У такому випадку журналістське розслідування набуває рис соціального дослідження та стає інструментом осмислення суспільних процесів. Ми підтримуємо позицію М. Бурхссаса, що розслідувальна журналістика «потребує ретельного аналізу даних і часто вимагає тісної співпраці між журналістами та експертами у таких

сферах, як право, економіка та політологія [13]», яка дозволяє розглядати міждисциплінарний характер як невід’ємну рису сучасного журналістського розслідування.

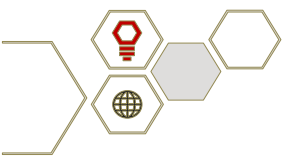
Перевірка фактів у журналістському розслідуванні (fact-checking) набуває сьогодні надважливого значення, оскільки саме достовірність інформації визначає професійну цінність і суспільну довіру до журналістського матеріалу. Журналіст повинен не лише збирати інформацію, а й перевіряти її через кілька незалежних джерел, аналізувати достовірність документів та уникати маніпулятивного подання фактів. В.Шевченко у статті «Фактчекінг і верифікація у журналістській роботі» [12] наголошує, що фактчекінг є одним із базових механізмів протидії дезінформації та маніпуляціям у сучасних медіа. Авторка підкреслює, що перевірка інформації стає невід’ємною складовою професійної журналістської діяльності в умовах цифрового інформаційного середовища.

Хоча значна частина зарубіжних дослідників розглядає журналістське розслідування переважно як форму медіаконтролю, сучасні українські практики демонструють його виразний соціально-гуманістичний характер.

Зауважимо, що сьогодні розслідувальна журналістика активно використовує елементи репортажу, персоналізації проблеми та психологічного опису: через конкретні людські історії складні соціальні теми стають ближчими та зрозумілишими для аудиторії. Персоналізація дозволяє показати проблему не лише як абстрактне соціальне явище, а як реальний людський досвід, що підсилює емоційний вплив матеріалу та формує вищий рівень суспільного залучення.

Саме поєднання аналітичних, документальних та репортажних методів формує специфіку сучасного журналістського розслідування як жанру, у якому поєднуються елементи соціального аналізу, правового дослідження та гуманістичної журналістики

У теперешньому медіапросторі журналістське розслідування виконує не лише інформаційну, а й соціальну функцію, сприяючи формуванню

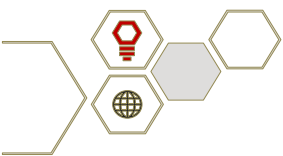

громадянської свідомості, підвищенню рівня правової культури та розвитку демократичних механізмів суспільного контролю. Саме тому розслідувальна журналістика залишається одним із найважливіших інструментів взаємодії між суспільством, державою та медіа.

Дослідники медіа наголошують, що журналістське розслідування має безпосередній вплив на функціонування демократичного суспільства. Зокрема, британські науковці Г. Тумбер і С. Вайсборд зазначають, що розслідувальна журналістика «виступає механізмом підзвітності у демократичних суспільствах» [21], оскільки саме журналісти здатні виявляти приховані проблеми державного управління та привертати до них суспільну увагу. Дослідники підкреслюють, що соціальна роль журналістського розслідування полягає не лише у викритті окремих порушень, а й у формуванні культури прозорості та відповідальності влади.

Подібну думку висловлює й німецький дослідник Г. М. Кепплінгер, який зазначає, що журналістські розслідування є формою суспільного моніторингу діяльності державних інституцій та «створюють публічний простір для обговорення соціально значущих проблем» [17]. Вчений вважає, що саме розслідувальна журналістика забезпечує зв'язок між громадянами та владою через механізм публічного контролю.

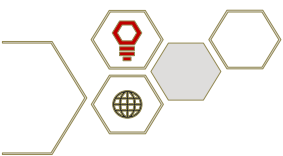
В умовах української медіасистеми ця функція набула особливого значення після здобуття незалежності України та розвитку незалежних медіа. Трансформація політичної системи, демократизація суспільства та поступове послаблення державного контролю над інформаційним простором сприяли формуванню нових стандартів журналістської діяльності. У цей період журналістські розслідування почали активно порушувати теми корупції, порушення прав людини, діяльності правоохоронних органів, функціонування судової та пенітенціарної систем, соціальної нерівності та кризових явищ у суспільстві.

Сучасна українська розслідувальна журналістика дедалі частіше поєднує аналітичний підхід, роботу з документами, соціальне дослідження та елементи репортажу. Особливої актуальності набувають матеріали, присвячені проблемам функціонування державних інституцій та дотримання прав людини. Саме у цьому контексті журналістські розслідування Володимира Малініна становлять показовий приклад української аналітичної журналістики початку XXI століття. У публікаціях цього автора поєднуються аналітичний підхід, елементи репортажу та соціальна критика. При цьому, журналіст не лише інформує про проблему, а й прагне показати її причини, суспільні наслідки та людський вимір. Особливу увагу В. Малінін приділяє темам кримінально-виконавчої системи, соціальної маргіналізації та функціонування державних інституцій. Через аналіз конкретних життєвих ситуацій журналіст демонструє системні проблеми українського суспільства, поєднуючи фактологічну точність із гуманістичним підходом до висвітлення теми. Саме тому його журналістські кейси є показовими для аналізу сучасних методів журналістського розслідування, оскільки демонструють поєднання правового аналізу, соціального дослідження та суспільно-критичної функції журналістики в умовах сучасного українського медіапростору

Так, у матеріалі «Засуджені до довічного ув'язнення мріють вийти на свободу» [8] В. Малінін досліджує проблему функціонування інституту довічного позбавлення волі в Україні після скасування смертної кари. Автор аналізує не лише правові аспекти питання, а й його глибокий соціальний та гуманітарний вимір.

Прагнення показати проблему через поєднання документального аналізу та людських історій стає особливістю журналістського підходу автора: він звертається до нормативно-правових актів, аналізує судову практику, механізми призначення довічного покарання та проблему відсутності реальних процедур перегляду вироків. Проте, сухий юридичний матеріал доповнено свідченнями

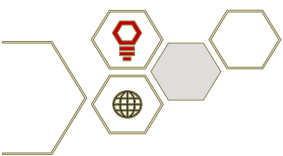
самих засуджених, що створює сильний психологічний ефект та дозволяє читачеві побачити проблему в людському вимірі.

Одним із провідних методів у матеріалі є документальний аналіз. В. Малінін зіставляє українську практику виконання довічних вироків із міжнародними стандартами прав людини, акцентуючи увагу на суперечностях між декларованими принципами гуманізації покарання та реальним станом пенітенціарної системи. Через аналіз законодавства журналіст демонструє фактичну відсутність дієвого механізму помилування або перегляду вироків, що перетворює довічне покарання на безальтернативну форму ізоляції.

Значну роль у структурі розслідування відіграє метод інтерв'ювання. Через коментарі засуджених у статті персоналізовано проблему, переводячи її з абстрактного правового рівня у площину людських переживань. У тексті публікації простежуються роздуми ув'язнених про можливість повернення до суспільства, відчуття безнадії, психологічний стан після багаторічної ізоляції – такий підхід дозволяє автору уникнути поверхового опису проблеми та сформуванню складніший, багатовимірний образ системи довічного ув'язнення.

Не менш суттєвим є використання соціального аналізу. В. Малінін розглядає проблему довічного покарання не лише як юридичну категорію, а і як соціальне явище. Автор аналізує ставлення суспільства до довічно засуджених, проблему ресоціалізації та рівень готовності суспільства до гуманізації кримінальної політики. У цьому контексті порушено питання меж покарання та дотримання базових прав людини – навіть щодо осіб, які вчинили тяжкі злочини.

Важливо, що журналіст показує пенітенціарну систему не ізольовано, а як соціальний інститут, тісно пов'язаний із загальним рівнем розвитку суспільства, правової культури та ставлення держави до прав людини. У демократичних суспільствах система виконання покарань має базуватися на принципах гуманізму та поваги до людської гідності навіть у випадку осіб, які вчинили тяжкі злочини. Саме тому міжнародні стандарти передбачають необхідність

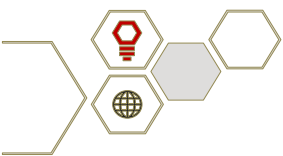
забезпечення належних умов утримання, доступу до медичної допомоги, освіти та підтримання соціальних зв'язків із родиною. У своїх матеріалах В. Малінін фактично порушує питання відповідності української пенітенціарної системи цим стандартам.

Окремо варто відзначити використання методу контрасту. На тлі європейських підходів до гуманізації кримінального права журналіст демонструє жорсткість та закритість української пенітенціарної системи. Саме через зіставлення міжнародних стандартів і реальної практики автор досягає високого рівня критичності матеріалу.

Водночас, журналіст уникає категоричних оцінок і не намагається виправдовувати засуджених. Його стиль характеризується прагненням до збалансованого висвітлення теми та дотримання гуманістичних принципів журналістики. У результаті матеріал виходить за межі суто кримінальної тематики й стає частиною ширшої суспільної дискусії про реформування кримінальної юстиції та дотримання прав людини в Україні.

Окремий аспект матеріалу пов'язаний із соціальними наслідками функціонування пенітенціарної системи. Автор звертає увагу на те, що позбавлення волі впливає не лише на самих засуджених, а й на їхні родини та ширші соціальні спільноти. За твердженням журналіста, родини ув'язнених нерідко стикаються із соціальною стигматизацією, психологічними труднощами та матеріальними проблемами, що свідчить про значно ширший соціальний вплив системи виконання покарань – і саме це стає проблемою на державному рівні.

Іншим прикладом журналістської роботи Володимира Малініна є матеріал «Діти підземелля» [7], присвячений проблемам соціальної маргіналізації та криміналізації вразливих груп населення. На відміну від попереднього кейсу, у цьому тексті журналіст значно активніше використовує репортажні методи та елементи психологічного опису.

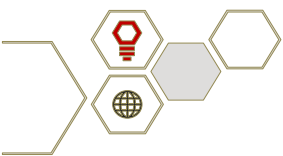

Центральним методом розслідування виступає журналістське спостереження. Автор детально описує середовище, побутові умови та атмосферу, де перебувають герої матеріалу. Увага до деталей формує ефект присутності, який дозволяє читачеві не лише отримати інформацію, а й емоційно відчувати реальність описуваного середовища.

Також помітну роль у побудові тексту відіграє репортажний метод: В. Малінін активно використовує сценічність викладу, фіксацію поведінкових деталей, опис емоційної динаміки подій. Журналіст не обмежується констатацією фактів, а демонструє повсякденне життя героїв через конкретні ситуації та людські реакції. Саме це забезпечує високий рівень емоційного залучення аудиторії.

Однією з особливостей матеріалу є метод персоналізації проблеми, а саме те, що автор показує масштабні соціальні процеси через окремі людські історії, завдяки чому проблема бездоглядності, бідності та криміналізації молоді набуває конкретного людського виміру. Такий підхід посилює емпатійний потенціал тексту та сприяє формуванню суспільного резонансу.

У матеріалі чітко простежується метод соціальної критики. Журналіст аналізує не лише поведінку окремих людей, а й системні причини виникнення проблеми. В. Малінін звертає увагу на соціальну нерівність, недостатню ефективність державних інституцій, відсутність належної соціальної підтримки та низький рівень профілактики кризових явищ — у результаті криміналізація середовища постає не як випадкове явище, а як наслідок ширших суспільних процесів. Зокрема, автор демонструє взаємозв'язок між бідністю, відсутністю соціальної підтримки, низьким рівнем правової культури та потраплянням людей у кримінальне середовище. За допомогою такого висвітлення кримінальна проблема постає не лише як наслідок індивідуальної поведінки, а як результат складних соціальних трансформацій у суспільстві. Завдяки цьому підходу журналістське розслідування виходить за межі традиційної кримінальної

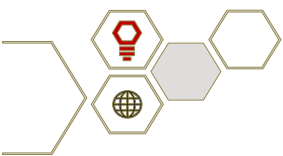
тематики та набуває виразного соціологічного й гуманістичного характеру, орієнтованого на глибоке осмислення причин суспільних криз.

Зазначимо, що попри високий рівень емоційності, матеріал не втрачає аналітичного характеру. Як і у попередньому аналізованому нами кейсі, автор уникає надмірної драматизації та зберігає баланс між емоційним наративом і фактологічною достовірністю. І саме таке поєднання соціальної критики, документальної точності та уваги до людського виміру проблеми формує характерну особливість журналістського стилю цього автора.

Таким чином, журналістські розслідування В. Малініна демонструють, як сучасні методи аналітичної та розслідувальної журналістики можуть використовуватися для глибокого осмислення соціально-правових проблем. Через поєднання документального аналізу, репортажних елементів, інтерв'ювання та соціальної критики автор не лише інформує аудиторію, а й привертає суспільну увагу до питань прав людини, функціонування державних інституцій і причин соціальних криз у сучасному українському суспільстві.

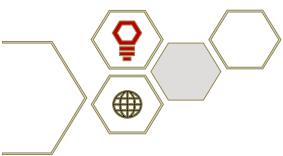
Висновки. У результаті дослідження встановлено, що сучасне журналістське розслідування є складним міждисциплінарним жанром, який поєднує аналітичні, документальні, соціологічні та репортажні методи дослідження суспільних процесів. У сучасному медіапросторі розслідувальна журналістика виконує не лише інформаційну функцію, а й виступає важливим механізмом суспільного контролю, сприяє формуванню громадянської свідомості та забезпечує публічне осмислення соціально значущих проблем.

Серед основних методів сучасного журналістського розслідування особливе значення сьогодні мають документальний аналіз, інтерв'ювання, журналістське спостереження, порівняльний аналіз, робота з відкритими джерелами інформації, фактчекінг та метод соціальної критики. Їх комплексне використання дозволяє журналісту не лише встановлювати факти, а й виявляти причинно-наслідкові зв'язки між окремими соціальними явищами та діяльністю державних інституцій.

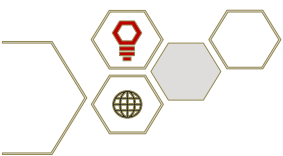

Аналіз журналістських матеріалів В. Малініна дозволив визначити характерні особливості його професійного підходу до висвітлення соціально-правових проблем. У публікаціях автора поєднуються правовий аналіз, соціальне дослідження, елементи репортажу та гуманістичний підхід до інтерпретації суспільних явищ. Журналіст послідовно використовує метод персоналізації проблеми, завдяки чому складні правові та соціальні питання набувають конкретного людського виміру. Журналістські розслідування В. Малініна виходять за межі традиційної кримінальної тематики та виконують суспільно-критичну функцію. Через аналіз конкретних соціально-правових проблем журналіст привертає увагу аудиторії до питань функціонування державних інституцій, дотримання прав людини та соціальних наслідків кризових явищ у суспільстві. Таким чином, журналістські кейси цього автора є показовим прикладом використання сучасних методів розслідувальної журналістики у висвітленні соціально-правових проблем. Їх аналіз дозволяє простежити тенденції розвитку української аналітичної журналістики початку XXI століття та визначити роль журналістського розслідування як інструменту суспільного контролю, соціального аналізу й гуманістичного осмислення суспільних процесів.

Перспективним напрямом подальших наукових досліджень є вивчення трансформації методів журналістського розслідування в умовах цифрового медіасередовища, зокрема використання OSINT-технологій, аналізу відкритих даних та інструментів фактчекінгу у висвітленні соціально-правових проблем. Актуальним залишається також дослідження розвитку гуманістичних та соціокритичних підходів у сучасній українській розслідувальній журналістиці, а також порівняльний аналіз журналістських практик українських і зарубіжних журналістів-розслідувачів.

Використана література:

1. Василик Л. Трансформація розслідувальної журналістики в умовах цифрового медіасередовища. *Актуальні питання українського інформаційного простору*. 2025. № 2 (16). С. 20–34. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(16\).2025.345575](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(16).2025.345575) (дата звернення: 05.04.2026)
2. Владимиров В. М. Теорія і методика журналістської творчості : навч. посіб. Київ : КиМУ, 2006. 105 с.
3. Галудзіна-Горобець В. Журналістське дослідження в українських реаліях. *Теорія і практика журналістики та видавничої справи*. 2021. № 2 (8). С. 137–145. DOI: [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(8\).2021.245858](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(8).2021.245858) (Дата звернення: 08.04.2026)
4. Журналістське розслідування : навч. посіб. для початківців / за заг. ред. О. Хоменка. Мелітополь : Інститут розвитку регіональної преси, 2008. 182 с.
5. Здоровега В. Й. Теорія та методика журналістської творчості : підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Львів : ПАІС, 2008. 276 с. URL: <https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20.%D0%97%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B3%D0%B0%20%D0%92.2008p.df.pdf> (дата звернення: 15.04.2026)
6. Кецмур Б. Специфіка журналістського розслідування у друкованих ЗМІ. *Вісник Львівського університету. Серія журналістика*. 2016. Випуск 41. С. 55–60. URL:

<https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/7373/7375> (дата звернення: 25.04.2026)

7. Малінін В. Діти підземелля. *Дзеркало тижня*. Вип. №41. 25.10 – 01.11. 2002. URL: https://zn.ua/ukr/LAW/diti_pidzemellya.html (дата звернення: 10.04.2026)

8. Малінін В. Засуджені до довічного ув'язнення мріють вийти на свободу. *Дзеркало тижня*. Вип. № 32. 23.08 – 30.08.2002. URL: https://zn.ua/ukr/LAW/zasudzheni_do_dovichnogo_uvyaznennya_mriyut_viyti_na_s_vobodu.html (дата звернення: 12.04.2026)

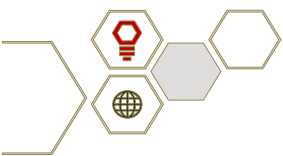
9. Старкова Г. В., Яресько К. В. Розслідувальна журналістика в Україні та її впливи. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70), № 2, ч. 4. С. 222–228. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31\(70\)_2\(4\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31(70)_2(4)_36) (дата звернення: 15.04.2026)

10. Тимошик М. Жанри журналістики як науково-практична проблема: до провокації фахової полеміки теоретиків і практиків ЗМІ. *Актуальні питання українського інформаційного простору*. 2022. № 2 (10). С. 14–42. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269647> (дата звернення: 18.04.2026)

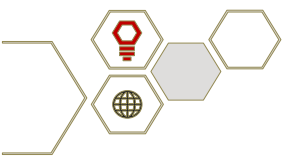
11. Хоменко І. А. Функціональність журналістського розслідування в українському медійному просторі: погляд практика. *Current Issues of Mass Communication*. 2013. Вип. 14. С. 106–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmk_2013_14_24 (дата звернення: 19.04.2026)

12. Шевченко В. Фактчекінг і верифікація у журналістській роботі. *Образ*. 2018. Вип. 1. С. 140–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/obraz_2018_1_16

13. Boukhssas M. K. Methodological Approaches in Investigative Journalism and Their Impact on Enhancing Its Quality. *Al Jazeera Centre for Studies*. URL: <https://studies.aljazeera.net/en/analyses/methodological-approaches-investigative-journalism-and-their-impact-enhancing-its-quality> (дата звернення: 12.04.2026)

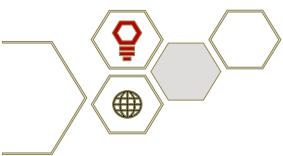

14. Coronel S. Digging Deeper: A Guide for Investigative Journalists in the Balkans. Paris : UNESCO, 2011. URL: <https://balkaninsight.com/wp-content/uploads/2011/04/digging-deeper-a-guide-for-investigative-journalists-in-the-balkans.pdf> (дата звернення: 11.04.2026)
15. De Burgh H., Lashmar P. (eds.). Investigative Journalism. 3rd ed. London : Routledge, 2021. URL: https://www.researchgate.net/publication/354965527_Investigative_Journalism_Hugo_de_Burgh_and_Paul_Lashmar_Eds_2021 (дата звернення: 22.04.2026)
16. Hunter M. L. Story-Based Inquiry: A Manual for Investigative Journalists. Paris : UNESCO, 2009. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000193078> (дата звернення: 28.04.2026)
17. Kerplinger H. M. Reciprocal Effects: Toward a Theory of Mass Media Effects on Decision Makers. *The Harvard International Journal of Press/Politics*. 2007. Vol. 12, No. 2. P. 3–23. DOI: <https://doi.org/10.1177/1081180X07299798> (дата звернення: 25.04.2026)
18. Randall D. The Universal Journalist. London : Pluto Press, 2016. URL: https://www.academia.edu/40396786/David_Randall_The_Universal_Journalist_Expanded_and_Updated_Pluto_Press_2016_ (дата звернення: 05.05.2026)
19. Salazar M. Research: Data-Driven Journalism — Visualizing the Lie Versus Revealing the Truth. URL: <https://ijec.org/2018/01/29/research-data-driven-journalism-visualizing-the-lie-versus-revealing-the-truth/> (дата звернення: 10.05.2026)
20. Schudson M. The sociology of news production. *Media, Culture & Society*. 1989. 11(3). , 263-282. URL: <https://doi.org/10.1177/016344389011003002> (дата звернення: 05.04.2026)
21. Tumber H., Waisbord S. (eds.). The Routledge Companion to Media and Scandal. London : Routledge, 2023. URL: <https://www.routledge.com/The-Routledge-Companion-to-Media-and-Scandal/Tumber-Waisbord/p/book/9781032093192>(дата звернення: 15.05.2026)

References:

1. Vasylik, L. (2025). Transformatsiia rozsliduvanoi zhurnalistyky v umovakh tsyfrovoho media seredovyshcha [Transformation of investigative journalism in the digital media environment]. *Aktualni pytannia ukrainskoho informatsiinoho prostoru* [Current Issues of Ukrainian Information Space], 2(16), 20–34. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(16\).2025.345575](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(16).2025.345575) [in Ukrainian]
2. Vladymyrov, V. M. (2006). *Teoriia i metodyka zhurnalistyky* [Theory and methodology of journalistic creativity]. Kyiv: Kyiv International University. [in Ukrainian]
3. Haludzina-Horobets, V. (2021). Zhurnalistske doslidzhennia v ukrainskykh realiiakh [Journalistic research in Ukrainian realities]. *Teoriia i praktyka zhurnalistyky ta vydavnychoi spravy* [Theory and Practice of Journalism and Publishing], 2(8), 137–145. [https://doi.org/10.31866/2616-7948.2\(8\).2021.245858](https://doi.org/10.31866/2616-7948.2(8).2021.245858) [in Ukrainian]
4. Khomenko, O. (Ed.). (2008). *Zhurnalistske rozsliduvannia: navchalnyi posibnyk dlia pochatkivtsiv* [Investigative journalism: A manual for beginners]. Melitopol: Institute of Regional Press Development. [in Ukrainian]
5. Zdroveha, V. Y. (2008). *Teoriia ta metodyka zhurnalistyky* [Theory and methodology of journalistic creativity]. Lviv: PAIS. <https://library.nusta.edu.ua/depository/%D0%9E%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D1%96%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D1%96%20%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%81%D1%82%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87>

%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%20.%D0%97%D0%B4%D0%BE%D1%80
%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B3%D0%B0%20%D0%92.2008p.df.pdf [in
Ukrainian]

6. Ketsmur, B. (2016). Spetsyfika zhurnalistskoho rozsliduvannia u drukovanykh ZMI [Specifics of investigative journalism in print media]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii Zhurnalistyka* [Bulletin of Lviv University. Journalism Series], 41, 55–60. <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/7373/7375> [in Ukrainian]

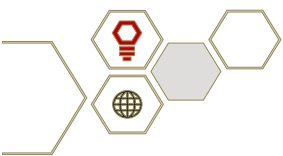
7. Malinin, V. (2002). Dity pidzemellia [Children of the Underground]. *Dzerkalo tyzhnia* [Mirror Weekly]. https://zn.ua/ukr/LAW/diti_pidzemellya.html [in Ukrainian]

8. Malinin, V. (2002). Zasudzheni do dovichnoho uviaznenia mriiut vyity na svobodu [Life-sentenced prisoners dream of freedom]. *Dzerkalo tyzhnia* [Mirror Weekly]. https://zn.ua/ukr/LAW/zasudzheni_do_dovichnogo_uyvaznennya_mriyut_viyti_na_s_vobodu.html [in Ukrainian]

9. Starkova, H. V., & Yaresko, K. V. (2020). Rozsliduvalna zhurnalistyka v Ukraini ta yii vplyvy [Investigative journalism in Ukraine and its influence]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho* [Scientific Notes of Vernadsky Taurida National University], 31(70), 222–228. [http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31\(70\)_2\(4\)_36](http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_filol_2020_31(70)_2(4)_36) [in Ukrainian]

10. Tymoshyk, M. (2022). Zhanry zhurnalistyky yak naukovo-praktychna problema [Genres of journalism as a scientific-practical problem]. *Aktualni pytannia ukrainskoho informatsiinoho prostoru* [Current Issues of Ukrainian Information Space], 2(10), 14–42. <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269647> [in Ukrainian]

11. Khomenko, I. A. (2013). Funktsionalnist zhurnalistskoho rozsliduvannia v ukrainskomu mediinomu prostori [Functionality of investigative journalism in

Ukrainian media space]. *Current Issues of Mass Communication*, 14, 106–111. http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmk_2013_14_24 [in Ukrainian]

12. Shevchenko, V. (2018). Fakchecking i veryfikatsiia u zhurnalistiskii roboti [Fact-checking and verification in journalistic work]. *Obraz* [Image], 1, 140–153. http://nbuv.gov.ua/UJRN/obraz_2018_1_16 [in Ukrainian]

13. Boukhssas, M. K. (n.d.). Methodological approaches in investigative journalism and their impact on enhancing its quality. Al Jazeera Centre for Studies. <https://studies.aljazeera.net/en/analyses/methodological-approaches-investigative-journalism-and-their-impact-enhancing-its-quality>

14. Coronel, S. (2011). Digging deeper: A guide for investigative journalists in the Balkans. UNESCO. <https://balkaninsight.com/wp-content/uploads/2011/04/digging-deeper-a-guide-for-investigative-journalists-in-the-balkans.pdf>

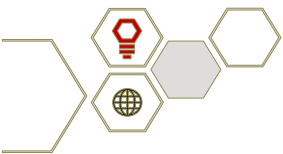
15. De Burgh, H., & Lashmar, P. (Eds.). (2021). *Investigative journalism*. London: Routledge. https://www.researchgate.net/publication/354965527_Investigative_Journalism_Hugo_de_Burgh_and_Paul_Lashmar_Eds_2021

16. Hunter, M. L. (2009). *Story-based inquiry: A manual for investigative journalists*. Paris: UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000193078>

17. Kepplinger, H. M. (2007). Reciprocal effects: Toward a theory of mass media effects on decision makers. *The Harvard International Journal of Press/Politics*, 12(2), 3–23. <https://doi.org/10.1177/1081180X07299798>

18. Randall, D. (2016). *The universal journalist*. London: Pluto Press. https://www.academia.edu/40396786/David_Randall_The_Universal_Journalist_Expanded_and_Updated_Pluto_Press_2016_

19. Salazar, M. (2018). Research: Data-driven journalism — visualizing the lie versus revealing the truth. *IJEC*. <https://ijec.org/2018/01/29/research-data-driven-journalism-visualizing-the-lie-versus-revealing-the-truth/>

20. Schudson, M. (1989). The sociology of news production. *Media, Culture & Society*, 11(3), 263–282. <https://doi.org/10.1177/016344389011003002>
21. Tumber, H., & Waisbord, S. (Eds.). (2023). *The Routledge companion to media and scandal*. London: Routledge. <https://www.routledge.com/The-Routledge-Companion-to-Media-and-Scandal/Tumber-Waisbord/p/book/9781032093192>